

Hvilke muligheter har Norge til å bli en konkurransedyktig aktør i verdens matvaremarkeder?

Eirik Romstad, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU
eirik.romstad@nmbu.no

Eksport av norskproduserte egg og fjørfe er eksempler på de mulighetene norsk landbruk har. Dette er produkt som har vesentlig mindre risiko for salmonella enn tilsvarende produkt fra f.eks. EU-området. Dyrehelse og fravær av smittestoff i mat mao. konkurransemessige fortrinn. Samtidig er norske produksjonskostnader høyere enn det som er tilfellet i EU.

Eksport krever kunnskap om både tilbuds- og etterspørselssida i matvaremarkedene. Tilbudssida omfatter produksjonsmulighetene og kostnadsbildet for norske og utenlandske produsenter. På etterspørselssida er det betalingsvilje for redusert forekomst av smittestoff. Dessverre veit vi ikke hvor stor denne betalingsviljen er.

Både dyrehelse og kostnadsbildet for norske produsenter av landbruksvarer påvirkes av landbrukspolitikken. Noe av kostnadene ved norsk produksjon er politisk bestemt gjennom kraftfôrpolitikken. I korte trekk fører høyere pris til norske kornprodusenter til at kraftfôrprisen i Norge er vesentlig høyere enn den trenger å være. Det driver kostnadene opp i husdyrproduksjonen og

påvirker mulighetene norske produsenter har for å få fotfeste i internasjonale markeder.

Avtaleverket i Verdens handelsorganisasjon (WTO) begrenser mulighetene for eksportstøtte. Eksportstøtte er forskjellen mellom de innenlandske og utenlandske prisene. Så lenge betalingsviljen i utlandet for f.eks. egg med lågere salmonellarisiko, er større enn prisforskjellen, er eksport mulig.

Ved å redusere norske kornpriser, reduseres også en vesentlig del av kostnadene til husdyrbøndene, og de innelandske prisene kan reduseres. Lågere kornpriser skaper imidlertid utfordringer for kornprodusentene, men uten ei slik endring er norsk landbruk dømt til kun å produsere for heimemarkedene. Det begrenser mulighetene for høyere verdiskapning og fører til at landbruksstøtten forblir høy – så lenge det varer.

Da er det bedre med ei planlagt omstilling som gir bøndene og næringsmiddelindustrien tid til å tilpasse seg, enn bråstopp med de utfordringene det skaper. Eksport av kvalitetsprodukt kan bidra til å gjøre en nødvendig overgang mindre smertefull.